Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 31 | Vilnius 1938 m. rugpiūčio 16 d. | Pirmi metai

KONGRESAS, Į KURĮ NIEKS NENORI VAŽIUOTI

Po Didžiojo 1914 — 1918 metų karo, kuriam pasibaigus, vargais negalais pavyko stabilizuoti taiką— prasidėjo įvairiausių kongresų ir visokio pobūdžio suvažiavimų laikotarpis. Nebuvo tos savaitės, nėra nė vieno didesnio Europos miesto, kuriame būtų nebuvę vieno ar ir kelių kongresų. Įvairių kongresų eilėje užima tam tikrą vietą nuo 1925 metų šaukiami kasmet tai vienur, tai kitur vadinamieji Tautinių Mažumų kongresai, kuriuos mėgino savo tikslams išnaudoti kai kurios didžvalstybės ir kuriais buvo susidomėjusios Europos tautinės mažumos, kurių priskaitoma dešimtimis milijonų.

Kiek šiuos kongresus išnaudojo didžvalstybės — nežinia, bet tautinių mažumų sunkios buities jie nepagerino, ir dabar kalbamais kongresais nieks beveik nesidomi; liko jų tik tradicija.

Kai arčiau susipažįstame su Tautinių Mažumų metiniais kongresais, tai matome, kad jie panašūs į Tautų Sąjungą, kuria šiuo metu irgi nieks nesidomi. Kol pasaulis tikėjo, kad Tautų Sąjunga iš tikro rūpi visų tautų likimas, visi atsidėję sekė jos darbuotę. Bet kai vėliau paaiškėjo, kad Tautų Sąjunga yra tik kelių didžvalstybių bendrovė, pasaulis pradėjo mažiau domėtis tuo, kas darosi Ženevoje. O kai dar vėliau vienas kitas iš tos bendrovės pasitraukė — Tautų Sąjunga visiškai nustojo bet kokios reikšmės, ir dabar, kada pasaulyje iš tikro vyksta svarbūs dalykai, apie Tautų Sąjungą nieks ir neužsimena, lyg jos iš viso nebūtų. Ji, kaip žinia, galutinai dar nelikviduota, bet jos nariai veikia kiekvienas pagal savo nuomonę, visiškai nesiskaitydami su bendrovės statutu, kurio daugelis ir turinį pamiršo.

Toks pats likimas ištiko ir Tautinių Mažumų kongresus, iš kurių nieks realiai galvoją nieko nelaukia. Dar pirmaisiais metais šio kongreso posėdžiais domėjosi atsakingi didžvalstybių politikai, įtakinga spauda, domėjosi jais ir tautinės mažumos, laukdamos posėdžių ir tikėdamos, kad galgi anksčiau ar vėliau sunkioji buitis palengvės.

Deja. Slinko metai po metų, įvykdavo vienas po kito kongresai, bet tautinių mažumų padėtis negerėjo. Iš to, kaip ir reikėjo laukti, tautinių mažumų gyvenimo vairuotojai padarė labai sveikas ir naudingas išvadas. Būtent, nesidairydami į jokių kongresų nutarimus, pradėjo savo tautiečius konsoliduoti, burti į krūvą, aiškindami išsiblaškymo kenksmingumą. Be to, buvo prieita išvados, kad nėra jokio reikalo rietis tautinei mažumai viena su kita.

Tuo būdu beveik nejučiomis daugelyje valstybių, ypač kuriose yra didelis tautinių mažumų skaičius, prasidėjo konsolidacija ir, imant kiekvieną tautinę mažumą atskirai, prasidėjo ir visų tautibių geresnis sugyvenimas.

Šia atamaina galima ne tik pasidžiaugti, bet jai reikia pritarti, reikia, pagaliau, ją paremti darbu, nes po kelerių metų paaiškėjo, kad tautinės mažumos turi gerai savo tarpe sugyventi, turi laikytis vienybės, jei nori susilaukti geresnės ateities.

Geriausią pavyzdį matome Čekoslovakijoje, kur tautinės mažumos eina ranka rankon ir dėlto turėjo įsikišti didžvalstybės, kurios netgi atsiuntė specialų delegatą, lordą Runcimaną. Kuo pasibaigs jo misija, tikrai negalima pasakyti. Bet jau dabar drąsiai galima spėlioti, kad tautinės mažumos Čekoslovakijoje turės gauti visas teises, kokias pripažįsta konstitucija valstybės piliečiams.

Vadinasi, į Čekoslovakiją atvyko lordas Runcimanas ne todėl, kad to būtų pageidavęs tame ar kitame mieste posėdžiaująs Tautinių Mažumų kongresas, bet todėl, kad Čekoslovakijos visos tautinės mažumos, viena kita remdamosios, ėmė reikalauti lygių teisių.

Tautinių mažumų klausimas pasidarė aktualus ir Rumunijoje, kurios vyriausybė įsteigė specialų komisariatą ir atskirų įstatymu garantavo tautinėms mažumos lygias teises. Savaime aišku, kad Čekoslovakijos ir Rumunijos pavyzdžiu turės pasekti ir kitos valstybės, kuriose yra žymus tautinių mažumų procentas, nes priešingu atveju teks priimti kurios nors didžvalstybės delegatą, kadangi milijoninės tautinės mažumos yra žmonės, kuriems priklauso lygios teisės, kurių niekuomet nieks nei geruoju, nei bloguoju neišsižadės.

Štai kodėl šaukiamas šio mėn. 25—26 dienomis Stokholme Tautinių Mažumų kongresas mažai ką domi ir mažai kas rengiasi ten vykti.

Tautų Sąjunga apvylė geros valios politikus, o Tautinių Mažumų kongresas mažumų gyvenimo vairuotojus, kurie dabar eina savais keliais, pasitikėdami tik savo jėgomis, su kuriomis šiaip ar taip skaitytis reikia.

Lenkija išstosianti iš Tautų Sąjungos

Šio mėn. 12 dieną visuose lenkų dienraščiuose buvo įdėta ši oficialės telegramų agentūros Pat žinia:

„Stefani (italų) agentūra praneša gandus, kurie yra pasklidę politiniuose Paryžiaus sluoksniuose, kad Lenkija esanti nutariusi artimiausioje sesijoje nestatyti savo kandidatūros į Tautų Sąjungos Tarybą ir esanti pasiryžusi panaikinti savo atstovybę prie Tautų Sąjungos. Paryžiaus politiniuose sluoksniuose — sako paduodama Stefani agentūros žinia — privengiama, kad šis Lenkijos nutarimas yra tai pirmas žingsnis jos išstojimui iš Tautų Sąjungos".

Kiek ši žinia turi pagrindo, kol kas sunku pasakyti. Bet būdinga yra tai, kad pati Pat agentūra nuo savęs nei paneigia tokių gandų, nei patvirtina, bet tik pasitenkina padavusi iš Rymo paplitusius gandus Paryžiuje.

Ką į tai Europa?

Pasirodžiusi spaudoje žinia apie tai, kad Lenkija galinti išstoti iš Tautų Sąjungos, Europoje sukėlė didelio susidomėjimo ir dabar visi laikraščiai plačiai šiuo klausimu rašo.

Pavyzdžiui, anglų spauda, pranešdama minėtą žinią, reiškia nuomonę, kad, jei Lenkija iš tikro iš Tautų Sąjungos išstotų, tai būtų dar vienas įrodymas, kad vyriausias laikas pagalvoti apie pagrindinę Tautų Sąjungos reformą.

Prancūzų spauda, kiek paduoda oficiali telegramų agentūra Pat, tuo tarpu nedaro jokių išvadų, tik paduoda pačią žinią.

Užtat Berlyno dienraščiai, paduodami žinią apie galimą Lenkijos išstojimą iš Tautų Sąjungos, ta proga dar kartą puola Tautų Sąjungą, kuri, pasak vokiečių dienraščių, šiuo metu esanti nustojusi visiškos politinės reikšmės.

Broliaujasi ir kitus baido

Visi vokiečių laikraščiai plačiai aprašo Italijos maršalo Balbo atsilankymą Berlyne. Kaip žinia, Maršalas Balbo yra naujos italų karo aviacijos organizatorius ir šioje srityje daug yra nuveikęs. Kadangi jis vieši pas Vokietijos maršalą Geringą, kuris irgi yra vokiečių karo aviacijos organizatorius, tai abiejų maršalų susitikimui priduodama didelės politinės reikšmės. Viešint maršalui Balbo Vokietijoje buvo surengti dideli karo aviacijos pasirodymai.

Ta proga italų spaudoje pasirodė straipsnių, kuriuose svarstomas vadinamojo „Greitojo karo" reikalas. Kadangi tokį karą plačiai propaguoja ir vokiečiai, tai savaime aišku, kad čia gali būti bendras susitarimas.

Turint galvoje, kad „Greitame kare" svarbiausią reikšmę turės karo aviacija, yra aišku kodėl taip plačiai rašoma apie Vokietijos ir Italijos karo aviacijų viršininkų pasimatymą.

×

Pagaliau, šia proga tenka suminėti dar viena sensacinga žinia, kurią prancūzų spauda plačiai komentuoja. Turima galvoje dideli Vokietijos armijos manievrai, kurie organizuojami šiemet rudenį. Per šiuos manievrus vokiečiai esą nori parodyti visą savo galybę.

Daug kalbų sukėlė ir šiomis dienomis atvykęs į Berlyną Prancūzijos karo aviacijos viršininkas generolas Vilmenas.

Jam vis dar maža

Italų spauda plačiai aprašo nesenai pasibaigusius didelius Italijos kariuomenės ir fašistinių organizacijų manievrus, kuriuose dalyvavo karalius ir diktatorius Musolinis.

Manievrams pasibaigus, Musolinis, kaip paprastai, pasakė kalbą, išgirdamas kariuomenę ir fašistus, kad jie gerai atliko savo pareigas. Ta proga Musolinis priminė, kad dabar daugelyje pasaulio dalių graudžia patrankos ir todėl būtų didelis prasikaltimas nesiginkluoti, Italai esą visa tai žino ir todėl rengiasi.

Dar apie Lietuvos Lenkijos prekybos derybas

Lietuvos-Lenkijos prekybos derybos pirmą nenugalimą kliūtį sutiko dėl iš abiejų besiderančių pusių neišstudijuotos medžiagos— prekių kontingentų, sąlygų ir kt.

Lenkai pareikalavę labai plačių teisių savo prekybai Lietuvoje. Jie kiekviename didesniame punkte Lietuvoje nori atidaryti savo konsulatus ir prekybos biurus, eksportuoti į Lietuvą savo pramonės gaminius, pirmoje eilėje anglis, druską ir manufaktūros dirbinius.

Mat, lenkų pramonė turi ką eksportuoti į Lietuvą savo pramonės gaminius, pirmoj eilėj anglis, druską ir manufaktūros dirbinius, o transporto išlaidos į Lietuvą būtų jiems nebrangios.

Tuo tarpu patys lenkai nesumaną, ką jie Lietuvoje galėtų pirkti, kuo prekybos balansą su Lietuva išlyginti. Be to, lenkų delegacijos reiškiamas palankumo principas dėl prekybos santykių su Lietuva daugiau būtų panašus į pirmenybes ir išimtis, negu į palankumą, todėl Lietuvos delegacija ir negalėjusi tuo pagrindu su lenkais prekybos derybų tęsti.

Lietuvos delegacija yra pasiūliusi dėti pagrindan abišalį palankumo principą, o atsiskaityti klyringo būdu.

Lenkai esą linkę atsilyginti Lietuvai iš dalies tranzitu, t. y., dalį savo tranzito jie nutrauktų nuo Gdynės uosto ir pasuktų per Klaipėdą; tada labai pagyvėtų Klaipėdos uostas.

Bet norint įpirkimo apyvartas pakeisti tranzito pajamomis, per klyringą atsiskaitant ir išlyginti prekybos balansą, visų pirma esą reikalinga platesnių studijų, kurių abi pusės neatlikusios. Taigi, dabar prieš atnaujinant derybas, esą reikalinga iškeltus klausimus plačiau išstudijuoti, surinkti medžiagą, ir visą apskaičiuoti.

Dėl to, kad Lenkija yra žemės ūkio kraštas, ir dėl to, kad Lietuva importuotinas prekes reguliuoja ankstyvesnėmis prekybos sutartimis, ypač su Anglija, tai didelių perspektyvų Lietuvos-Lenkijos prekybos santykiuose ir optimistai nenumato.

Lietuvos-Lenkijos prekybos derybas atnaujinti numatoma rudeniop. „L. Ū."

Sunku tokiais gandais remtis

Vienas Paryžiaus dienraštis „Figaro" rašo: „Dabartinės Vokietijos vadai svajoja apie Vokietijos ekspansiją ne į rytus, kurie yra toki brangūs senosios Prūsijos širdžiai, bet į vakarus ir pietus. Šituo ir galima paaiškinti tą iš pirmo žvilgsnio keistą aplinkybę, kad Hitleris pirmiausia pasistengė sudaryti taiką su lietuviais ir lenkais, senaisiais Vokietijos priešais. O tai rodo, kad Vokietijos ekspansijos kelias krypsta ne į Dancigą ar Klaipėdą, bet į Austriją, Čekoslovakiją ir Reiną, kad Hitleris su rusais ruošiasi kovoti ne tik pietuose, bet ir šiaurėje. Šituo tik ir galima paaiškinti dabartinės Vokietijos susitaikymą su Italija, kuriai kitomis sąlygomis Vokietija jokiu būdu neatleistų už praeitį..

Štai, kodėl Anglija su tokiu nepasitikėjimu žiūri į Vokietiją. Anglija dar gali toleruoti kai kuriuos vokiečių ekspansijos pasireiškimus Europos rytuose, tačiau ji yra nepermaldaujamas priešas jei vokiečių ekspansijos kelias krypsta į vakarus ir pietus".

Anglijos karalius į Ameriką

Kaip žinome, šiemetinė Anglijos karaliaus kelionė į Paryžių, žymiai sustiprino Prancūzijos ir Anglijos santarvę, kuri dar prieš Didįjį karą buvo pavadinta nuoširdžiąja santarve. Kadangi po Didžiojo karo, ypač įsigalėjus Vokietijoje hitlerininkams, buvo sudaryta vadinamoji Berlyno-Rymo ašis, tai prancūzai su anglais ne tik dar labiau suderino savo politines programas, bet į bendradarbiavimą pakvietė ir trečią demokratinę didžvalstybę — Jungtines Amerikos Valstybes. Tiesa, Amerikos politinio gyvenimo vairuotojai oficialiai lyg ir nesikiša į Europos reikalus, bet Amerikos nuomonė Europos valstybių tarpusavio santykiuose turi didelės reikšmės. Todėl suprantama, kad reiškiant Amerikai savo pritarimą Anglijos—Prancūzijos santarvei, jos reikšmė dar labiau stiprėja. Sukėlė didelio susidomėjimo ir spaudoje paskludusi žinia, kad Anglijos karalius kitais metais vyksiąs į Ameriką. Aišku, kad tai būtų nepaprastai svarbus politinis įvykis, po kurio dar labiau sutvirtėtų Londono—Paryžiaus—Vašingtono trikampis.

Sensacingos Anglų spaudos žinios

Paskutiniai incidentai Čekoslovakijoje, kurių metu vokietis socialdemokratas nušovė Henleino partijos narį, dar labiau paaštrino įtempimą. „News Chronicle" praneša apie vokiečių kariuomenės koncentravimą Austrijoj, Čekoslovakijos pasienyje.

Priešais Bratislavą vokiečių pusėje koncentruojama labai daug kiuomenės ir artilerijos dalinių.

Kai kurie čekų laikraščiai praneša, jog ties Altenburgu vokiečiai pastatė naujų toli šaudančios artilerijos pabūklų, kurių vamzdžiai nukreipti Prahos pusėn.

Apie tai rašo ir „Daily Telegraph" korespondentas, kuris pridūria, jog vokiečių kariniai pasiruošimai Čekoslovakijos pasieny eina liguistu tempu. „News Chronicle" primena ir tai, kad sudetų vokiečių smogikams įsakyta būti visiškai pasiruošusiems; jiems uždrausta tarpusavis susirašinėjimas palaikyti paštu: visą korespondenciją pristato specialūs pačių henleiniečių kurjeriai.

— Telegramų pranešimu. Šiomis dienomis sunkiai susirgęs slovakų autonominės partijos vadas kun. Hlinka. Jis serga plaučių uždegimu ir nėra vilties, kad išgytų. Kun. Hlinkos mirtis galinti turėti politinių pasekų.

Galutinai laimėta byla dėl memorialo

1937 metais vasario 16 dieną sulaikius Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto veikimą (prieš tai buvo sulaikytos kelios kitos mūsų draugijos), kelių Vilniaus lietuviškų organizacijų atstovai pasirašė platų memorialą, kuriame išsamiai išdėstė visą šio krašto lietuvių būklę. Memorialas tais pačiais metais vasario 24 dieną buvo nusiųstas P. Prezidentui. Vėliau, būtent, liepos 3 dieną visi pasirašiusieji memorialą skubiai buvo pakviesti į Miesto Storastiją ir čia administracinio—baudžiamojo skyriaus vedėjo buvo ištardyti. Tardymo metu paaiškėjo, kad pasirašiusieji memorialą esą prasikaltę prieš Valstybės Prezidento 1928 m. kovo 22 dienos dekretą, kurio 109-ojo straipsnio 341-oje pozicijoje kalbama apie netinkamus išsireiškimus rašant įstaigoms prašymus.

Remiantis čia suminėtu dekretu, pasirašiusieji memorialą buvo kaltinami, kad memoriale esą pavartoję netinkamus išsireiškimus ir tuo būdu esą įžeidę administracijos organus.

Tą dieną ir vėliau visi pasirašiusieji memorialą buvo ištardyti ir nubausti piniginėmis baudomis. Buv. Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininką Konstantiną Stašį, Vilniaus „Ryto" Švietimo Draugijos pirmininką kun Krištapą Čibirą, Lietuvių Labdarybės D-jos pirmininką kun. Pranciškų Bieliauską, Švenčionių „Ryto" Švietimo D-jos atstovą Romualdą Bagdoną, Tautinio Komiteto sekretorių magist. Juozą Maceiką ir Lietuvių Ūkio D-jos reikalų vedėją agr. Mykolą Čibirą — visus po 100 auks. arba po 3 dienas arešto; kitus: — Lietuvių Šv. Kazimiero D-jos pirmininką kun. prof. Vincentą Taškūną, Lietuvių Mokslo D-jos pirmininką kun. šambelioną Antaną Viskantą, Lietuvių Katalikų Blaivybės D-jos valdybos narį rašytoją Rapolą Mackevičių, „Kultūros" Švietimo D-jos pirmininką Antaną Krutulį ir Lietuvių Mokytojų Sąjungos pirmininką Joną Jankauską — po 50 auks. arba 3 dienas arešto.

Padavus bylą į Apygardos teismą, visi nuteistieji 1938 metais vasario mėn. viduryje gavo teismo pašaukimus, kuriuose buvo pranešama, kad byla bus svarstoma tais metais kovo 8 dieną.

Iš tikro tą dieną Vilniaus apygardos teisme buvo nagrinėta visų nubaustųjų byla. Kaltinamuosius gynė advokatai: B. Kryžanovskis, A. Juknevičius ir M. Engelis. Gynėjai iš karto prašė bylą panaikinti, nes minėtas Lenkijos Prezidento dekreto 109 straipsnis kalba tik apie prašymus, kurie yra rašomi į įstaigas. Tačiau šiam ir kitiems gynėjų pasiūlymams prokurorui pasipriešinus teismas bylą svarstė. Po prokuroro kalbos, reikalaujančios visus memorialą pasirašiusius nubausti, po gynėjų ir kaltinamųjų kalbų, teismas visus kaltinamuosius išteisino.

Vėliau, balandžio 12 dieną Vilniaus apygardos teismas pranešė memorialą pasirašiusiems, kad prokuroras, nepatenkintas teismo sprendimu, bylą perdavė į Aukščiausią teismą Varšuvoje.

Šio mėn. 12 dieną Aukščiausias teismas Varšuvoje pranešė atskirais raštais visiems kaltinamiems, kad Vilniaus apygardos teismo prokuroro kasacija visiškai nesvarstyta.

Pranešimas yra toks:

Nr. 1 K. 1267/38.

Ištrauka iš Aukščiausiojo Baudžiamųjų Rūmų neviešojo 1938 m. birželio mėn. 28 d. posėdžio dienyno ir protokolo.

Dėl Konstantino Stašio, Krištapo Čibiro, Mykolo Čibiro, Pranciškaus Bieliausko, Vincento Taškūno, Antano Viskanto, Antano Krutulio, Jono Jankausko, Rapolo Mackevičiaus, Juozapo Maceikos, Romualdo Bogdanavičiaus, kaltinamų 1928 m. III. 22 dienos Prez. parėdymo 109 str. poz. 341, bylos Aukščiausias Teismas, išklausęs Prokuroro pasiūlymo, nutarė nesvarstyti kasacijos, kurią yra padavęs Vilniaus Apygardos Teismo Prokuroras ryšium su šia 1938 m. kovo 8 d. byla, nes Aukščiausiojo Teismo Pirmasis Prokuroras tą kasaciją atsiėmė.

Pirmininkaująs—*Vl. Kačinski.* Protokolantas—*St. Maksymiuk.*

Tuo būdu byla dėl memorialo, užsitęsusi daugiau kaip metus, dabar yra galutinai laimėta.

Vydiškių padangėje

Pažinti savo kraštą, gamtą, žmones naudinga, malonu ir smagu. Tik reikia nepatingėti, o kelionė vasarą būna įvairi ir maloni. Keliaudamas žmogus pamatai tikrąjį žmonių gyvenimą su visais jų vargais ir retomis laimingesnių valandėlių prošvaistėmis. Senu papročiu šiemet irgi keliaunu. Ir štai dabar esu užklydęs į Vydiškių padangę.

Savo kelionę taip sutvarkiau, kad pirma aplankiau tos apylinkės centrą, kur patekau šio mėn. 5 dieną, kada čia buvo švenčiama metinė adoracija. Žmonių bažnyčioje nemaža. Dairausi ir randu savo pažįstamų inteligentų, bet su jais kol kas negaliu susitikti, jie užsiėmę su vaikais. Pasirodo, kad šiandien vaikai, kurių buvo apie porą šimtų, ėjo pirmos išpažinties. Todėl susitikęs su vyresniais žmonėmis įsikalbėjau.

Iš jų sužinojau, kad keletas vietos studenčių-tų iki šiol katechizavo vaikus, ir štai dabar sustojęs vaikų didžiulis būrys prie studentų, vaišinasi, daro nuotraukas, perkasi sau gražias lietuviškas maldaknyges. Visi, matyt, patenkinti.

Nežinau, ar daug kam „Aido" skaitytojų teko matyti didinga gotiško stiliaus Vydiškių bažnyčia, pastatyta dar 1901 metais. Jos fundatorius buvo vietos dvarininkas Kaminskis. Netekus jam šio dvaro, bažnyčios reikalai irgi pablogėjo. Ji stovi ant lauko, be jokio kito trobėsio. Mat, dabartinis šio dvaro savininkas neduoda bažnyčiai žemės, nors žmonės pasakoja, kad dvaro savininkas savo metu per kurija siūlęs šiai bažnyčiai žemės, bet kurija atsisakiusi priimti.

Gyventojai savo bažnyčią mėgsta, nes ji jų pačių statyta, jų lėšomis remontuota, o kas svarbiausia, kad kol kas pamaldos dar laikomos lietuviškai.

Įsikalbėjus su žmonėmis paaiškėjo, kad nesenai bažnyčiai gresė visiškas uždarymas. Kodėl? Mat, prieš penketą metų vėjas buvo nuvertęs nuo bokšto kryžių, stogas buvo senas ir kiauras.

Be to, atsirado frantų, kurie užsimanė parapiją perkelti Ignalinon. Visa tai, žinoma, privertė vietos žmones sukrusti ir visomis išgalėmis bažnyčią remontuoti. Kaip tik geru momentu atvyko tada klebonauti į Vydiškes energingas kun. Z. Žeidys, kuris mokėjo suprasti žmonių dvasią ir pradėjo bažnyčią dengti, pastatė bokšte kryžių, tuo būdu ilgiems metams apsaugojęs bažnyčią. Visa tai daug tūkstančių kainavo. To paties kun. Žeidžio rūpesčiu, geroka skolos dalis buvo padengta, bet visos skolos nespėjo išlyginti. Dabar klebonauja kun. E. Mirovskis, kuris parapijiečių padedamas, baigia skolą išmokėti.

Kaip žinia, Vydiškių parapija yra grynai lietuviška, tik Ignalinos miestelyje yra kiek nelietuviškų šeimų, bet jie Ignalinoje turi įsitaisę koplytėlę, kurią stropiai lanko Vydiškių klebonas kun. Mirovskis, dabar apsiėmęs Ignalijoje statyti ir bažnyčią, kurios pamatai jau senai riogso.

Žmonės ta proga pareiškia susirūpinimo, kad išjų nebūtų Ignalinos bažnyčiai renkamos aukos, nes parapijiečiai gerokai privargo savo bažnyčią statydami, o, be to, Ignalinoje viskas bus lenkiškai. Pagaliau pastačius Ignalinoje bažnyčią galėtų būti ten perkelta ir parapija, apkarpant Vydiškių ir Palūšės lietuviškąsias parapijas. Teko netgi girdėti, kad Palūšės parapijoje tokie aukų rinkėjai vaikšto po kaimus, bet vietos žmonės nieko jiems neduoda.

Palietus šį klausimą užsiminiau apie pamaldas. Vyrai pasakoja, kad atvykus į Vydiškes klebonauti, kun. E. Mirovskiui dažnai sakomi lenkiški pamokslai, nors nėra kam jų klausyti.

Žilagalvis senis, pasakodamas šią kun. Mirovskio įvestą naujieną, susimąstęs ir, palingavęs galvą, ima pasakoti apie kitus čia buvusius kunigus. Anot jo, buvo čia ir neprastų kunigų. Klebonavo Vydiškėje kun. J. Burba, ne tas garsusis, bet kitas, anksčiau buvo kun. Gimžauskas, bet jie klebonavo dar medinėje Vydiškių bažnyčioje.

Man buvo įdomu klausytis, kai pasakojo apie kun. Juozapavičių, kuris čia klebonavęs apie 1917 metus. Tais neramiais laikais jis kėlęs vietos žmonių tautinę sąmonę, ir dažnai eidamas aplink bažnyčią giedodavęs „Lietuva Tėvynė mūsų" taip pat iš sakyklos žmones tos giesmės mokės. Apgailestauja žmonės, kodėl apie šitą kunigą nieko neparašoma, nes jo darbai visiems suprantami, nors tada beveik dauguma vietos žmonių nežinojo, kas tai yra Lietuva. Iš žmonių asakojimų kun. Juozapavičius panašus į kun. Strazdelį.

Iš tolimesnio pasikalbėjimo sužinojau, kad šioje parapijoje yra jau baigusių mokslus, pavyzdžiui, penketas studentų, apie septynetas gimnazistų, penki mokosi amatų. Gavau įspūdžio, kad žmonės savo inteligentus mėgsta, seka juos ir žino bei pažįsta juos ir, reikalui esant, kreipiasi su įvairiais reikalais.

Užsiminus apie inteligentus, užkliudėme čia nesenai veikusias lietuviškas organizacijas, kurių dabar jau nėra. Žmonės su pasigerėjimu pasakoja, kad viskas kitaip atrodė, kai čia buvo skyriai. Jaunimas tada neleisdavo tuščiomis laiko, o sunaudodavo jį naudingai kaip ir kitų kraštų kultūringos tautos. Rengdavo vakarus, susirinkimus, gegužines.

— Tur būt atsimeni, tamsta,— staiga mane paklausė, — kai 1929 m. Vydiškių parapijoje gražiuose Užušilės slėniuose įvyko milžiniška gegužinė. Gražu ir malonu ta da buvo ir jaunimui pažaisti ir mums seniams pasižiūrėti, kai buvo suplaukę keli tūkstančiai žmonių. Po kelerių metų mėginta buvo vėl suruošti gegužinę, bet pasibaigė kitaip. *Keliautojas.*

Anglai apie lietuvius

„Lietuvos Aidas", minėdamas neseniai įvykusį Anglijos lietuvių seimą, štai ką rašo:

„Tikra lietuviška savaitė! Gausus lietuvių suvažiavimas Glasgove. Jo metu tūkstančiai lietuvių užplūdo Glasgovą ir Anglijos parodos pavilijonus. Škotija plačiai išgirdo lietuvių kalbą, lietuviškas dainas. Pirmasis seimas — suvažiavimas platų atgarsį rado ir anglų spaudoje: rašė Glasgovo ir Londono laikraščiai. Labai gražiai rašė didžiausias anglų laikraštis „Daily Express". Jis sako:

„...Vakar vienoje Glasgovo dalyje buvo minios žmonių. Lietuviai gyveną Anglijoje turėjo savo pirmąją konferenciją tenai esančioje salėje. Minios žmonių, laukdami kol bus atidarytos durys, šnekučiavosi nesuprantama lietuvių kalba. Ji, keisčiausia Europoje, filologų tvirtinimu, kartu yra seniausia kalba Europoje. Esanti gimininga sanskritų, senai Indijos literatūrinei kalbai... Ten buvo šimtai delegatų iš Škotijos, Manchesterio, Londono (laikraštis žodžius Škotija ir Londonas parašė taip, kaip lietuviai juos ištariat) ir kitų lietuviškų centrų. Tačiau daugiausia buvo iš tų 5.000, kurie gyvena išsimėtę po Lanarkshirą... Jie čion atvyko prieš 40 metų... Jie išlaikė savo atskiras bendruomenes, turi savo klūbus—vietas susirinkimams ir čia gimusių vaikų jų tėvų kalbos mokinimui. Jie yra katalikai ir savo tarpe turi kunigą, tėvą J. Gutauską, kuris vakar buvo konferencijos pirmininku...

Lietuvos Valstybė gyvai domisi šiais „tremtiniais", todėl buvo atvykęs delegatas ir iš Kauno, universiteto profesorius Cesevičius. Šalia kitų svarbių klausimų konferencija svarstė vaikų siuntimo tėvynėn klausimą. Ten dabar yra keturi jaunuoliai iš Škotijos. Jie dalyvauja Olimpijadoje, kuri suruošta paminėti šios smulkių ūkininkų Baltijos valstybės 20 laisvės sukaktį. Bet žmonės yra geri anglai kaip ir geri lietuviai. Union Jack ramiai kalbėjo šale raudonos — žalios — geltonos lietuvių vėliavos... Per iškilmes choras dainavo lietuviškas dainas. Čia gimusi choro vadovė J. Sarafinaitė sako, kad tai yra geras būdas vaikus išmokinti jų tėvų kalbos. Ji man davė šakelę rūtos, kuri yra lietuvių tautinė gėlė... Ji gerai auga ir Škotijoje. Daugumas delegatų švarkų atlapus buvo papuošę rūta..."

Londono lietuviai iš „seimo" sugrįžo autobusais. Su lietuviškomis dainomis pervažiavo nemažą dalį Škotijos ir per visą Angliją. Visur žmonės domėjosi, kokia kalba buvo dainuojama. Išgirdę, kad lietuvių kalba, visi su dvigubu susidomėjimu klausėsi dainų".

P. BURŽE

NUSIKALTĖLĖ

(Versta iš prancūzų kalbos).

Pavasarį ties Tivolio arkadomis penktą valandą toks žmonių ir automobilių judėjimas, kad net labiausiai prityręs seklys nieko nepeštų toje žmonių masėje. Todėl ir Julius Beleras pasirinko tą vietą ir tą valandą pasimatymui.

Jis stovėjo prie didelės cukrainės ir apsimetė atidžiai žiūrįs į didelius margučius, pranašaujančius netolimas Velykas. O iš tikrųjų jis žiūrėjo į vitriną, kurios gilumoje esančiuose veidrodžiuose atsispindėjo praeiviai. Nekantrumas taisyklinguose jo veido bruožuose žymėjo kaž kokią žiaurią, įtemptą išraišką.

Julius Beleras buvo dailus vyras. Išblyškusio veido fone ryškėjo didelės tamsios akys. Maži tamsūs ūseliai metė šešėlį į jo lūpas, tarp kurių buvo matyti balti lygūs dantys. Jis turėjo dvidešimt penkerius metus, o elegantiški rūbai dar labiau ryškino jo figūros grakštumą. Jį galėjai palaikyti turtingu, dykinėjančiu jaunuoliu, jei kaž koks jo asmenybės dvilypumas negadintų malonaus įspūdžio.

Kai jis pastebėjo laukiamą asmenį, jo veidas tuoj nušvito. Jis atsigrįžo, atidžiai apžiūrėjo praeivius ir tik po to priėjo.

— Jau dvidešimt minučių, kai tavęs laukiu, Adele. Atmink, ką esu tau sakęs; jei mane sučiups, tai pirmiausiai aš apsidirbsiu su tavimi.

Jis tai pasakė žiauriu ir piktu balsu. Jie ėjo greta, bet atrodė, kad vienas kito nepažįsta.

— Aš negaliu būti kambarine ir išeiti iš namų, kada užsimanau, — atsakė Adelė. - Paskutinį momentą buvau pašaukta pas šeimininkę. Ir aš tavęs nebijau! Tai jau devintas iš eilės žygis, kurį aš jums parūpinu. Ligšiol viskas klojosi laimingai. Bet toliau aš nebegaliu pakęsti tokio elgimosi su manim. Girdi? Jau man gana!

Iš tikro ji jau pritrūko kantrybės. Jos susijaudinimas jį išgąsdino.

— Mano brangi mažyte, švelniai tarė jis ir jo veido išraiška tuoj pasikeitė: pasidarė meili ir švelni — tokia, kokia labiausiai ją veikė.

Adelė buvo graži tuo švelniu grožiu, kuris žymiai skiriasi nuo banalaus grožio, labai dažnai sutinkamo mieste. Jos elgesna ir geras skonis aiškiai rodė, kad ji pergera nusikaltėlių bendrininkės vaidmeniui. Tai buvo jos romano paskutinis skirsnys – meilė nusikaltėliui, sugebėjusiam ją sužavėti ir pavergti.

— Aš, tiesą pasakius, truputį perdėjau,—kalbėjo jis toliau, — bet aš tave myliu ir man labai skaudu matyti tave nelaimingą. Žinok, kad tik dėl tavęs aš bijausi būti sučiuptas. Argi tu jau užmiršai, kad mes ketinome išvažiuoti kur nors toli, toli? Argi tu nematai, kaip neapkenčiu aš to gyvenimo, kaip kankinuos. Tavo žodžiai man labai skaudūs. Sakyk, kad tu juos apgailestauji, girdi?

Moteris tylėjo. Jis paėmė jos ranką. Ligšiol kad ir mažiausias, kad ir dirbtinis jo švelnumas ją nugalėdavo. Taip atsitiko ir šiuokart. Adelė buvo sujaudinta to prisilietimo — ir sąžinės priekaištai dingo.

Ji perdaug stipriai mylėjo jį ir yra padariusi jam daug aukų — pradedant pabėgimu iš namų ir baigiant pagalba jo skaitlinguose nusižengimuose. Adelė buvo augusi visai kitose sąlygose: jos tėvai buvo padorūs žmonės, o velionis tėvas buvo net departamento vicedirektorius. Ji buvo dar visai jauna, kai tėvai išleido ją už vyro, už didelio manufaktūros sandėlio savininko. Vyras turėjo blogą būdą ir šeimos laimės ji nesulaukė, juo labiau, kad ir vaikų neturėjo. Su Julium Beleru ji susipažino vienoj šokių užmiesty. Jaunas banko tarnautojas papasakojo jai jaudinančią istoriją, kurioj iš tikrųjų buvo ir dalis tiesos: sugriuvusi dailininko karjera. Ji tapo jo meilužė, o anoniminis laiškas, parašytas paties Juliaus, ko ji niekad nesužinojo, privedė prie persiskyrimo su vyru.

Praslinkus savaitei po to, Julius prisipažino, kad išeikvojo banko pinigus ir nustojo tarnybos. Jis pasakė, kad visa tai įvyko dėl jos ir jį patikėjo. O tikrovėje ir susipažinimo dieną jis jau buvo dalyvis vagių gaujos, kuriai reikėjo sumanios bendrininkės, kad galėtų geriau veikti.

Dabar, po dviejų metų nuo jų pirmosios pažinties, Adelė, tarpininkaujant tam tikrai kontorai, gavo kambarinės vietą pas vieną turtingą amerikietę. Įstojo ton tarnybon svetima pavarde, pateikdama kuopulkiausias rekomendacijas, pavogtas pas tikrą kambarinę. Pasimatymą Tivolio galvėje Julius buvo paskyręs tam, kad galėtų asmeniškai duoti jai nurodymų. Ji turėjo padėti jam apiplėšti amerikietę.

Pajutęs, kad ji vėl pasiduoda jo valiai, Julius išdidžiai nusišypsojo.

— Tu žinai, kad aš tave myliu, — tarė Adelė, — bet tu perdaug mane kankini, Juliau. Kodėl gi, iš tikro, nelšvažiuoti mudviem kur nors—į Ameriką, pavyzdžiui? Ten mus niekas nepažins ir mes galėsim dirbti.

— Bet šiuo metu tai negalima,— nutraukė jis jos kalbą.

— Tai kada gi?

— Kai tinkamai apsirūpinsime. O tai gali įvykti net šiandien, jei gumus mums pasiseks su amerikietės brangenybėmis. Ar tu išbandei čemodano raktus, kuriuos mes užsakėm?

— Taip.

— Ir esi tikra, kad ji neužsidės šianedin savo karolių?

— Visiškai. Ji šiandien bus vakarienėje pas savo seną mokytoją ir mane paims su savim. Mes išvyksime septintą valandą. Geriausiai, jei tu ateisi tarp aštuntos ir pusė devintos.

— Gerai. Tad aštuntą aš ateinu į viešbutį. Jei mane paklaus kas, pasakysiu, kad atėjau pas ponią Risli. Užlipsiu į antrąjį aukštą. Durys 67 nr. nebus užrakintos. Paskui šeichų kambarys ir miegamasis. Miegamojo spintoje čemodanas. Raktelį tu padėsi po kilimėliu prie lovos, ar ne taip?

— Taip, — drebančiu balsu tarė Adelė ir pridūrė:

— Tik prižadėk man, kad tu išeisi, jei sutiksi ką iš tarnų. Aš neturiu būt įvelta į šį nusikaltimą. Iš manęs pakanka ir to, kas buvo anksčiau.

(B. d.).

ĮSPŪDŽIAI IŠ OLIMPIJADOS

5. Lietuviškieji šokiai

Atidarius Olimpijadą, buvo pašokta lietuviškų šokių. Kas nematė tų Olimpijados šokikų, sunku įsivaizduoti, kaip visa atrodė. Tai ne mūsų darželiai, bijūnėliai, kuriais pramiešiame savo šabloniškus, iš Amerikos ar dar iš toliau kilusius, ir mūsų krašte įsigyvenusius šokius. Viena kita tų šokikų fotografija negali nė dešimtos dalies viso šokikų vaizdo parodyti. Pilna didžiulė aikštė jaunikaičių ir panelių, tautiškai pasipuošusių, muzikos taktan čia lenkėsi, čia kojas išmesdavo, čia kitaip judėdavo, čia ratelio eidavo. Ir visa toji gyva — judanti marga aikštė buvo nelyginant didelis pievoje išaugęs mechanizmas, kurio įsukti ratai darniai slinko į įvairias puses. Nelygu šokis, nelygu ir šokikų aikštės vaizdas.

Vienaip atrodė aikštė, pavyzdžiui, kepurinę šokant, kitaip atrodė darželių einant. Bet visą laiką ji buvo panaši į kažkokį vieną kūną, kurs į muzikos garsus reaguodavo vis kitokiais judesiais.

Menininkai specijalistai gal tuose šokiuose ir daugiau ko galėjo pastebėti, bet svečiui vilniečiui, į mažmožius nesigilinusiam, šitoki okiai — buvo tikra dvasinė puota.

Žiūrint į tuos šokius ir lyginant juos su kitais, ne iš mūsų tautos kilusiais šokiais, galima pastebėti didelį skirtumą tarp vienų ir antrų. Lietuviški šokiai pasižymi visų pirma savo doru charakteriu, kuklumu. O visa tai aiškiai, kaip ir kiti mūsų praeities šaltiniai, rodo mūsų tautą iš senovės buvus dorą ir kilnią. Be savo kuklaus charakterio, tie lietuviškieji mūsų senovės šokiai nemaža turi ir estetikos bei gracijos. Vadinasi, iš senovės galėtume ne tiktai ko kita, bet ir šokių „pasisemti". Jei dar nėra išleistos tam tikros knygos apie tuos senovės lietuvių šokius ir jų taisykles, tai tokią knygą kam nors būtinai reikėtų išleisti.

Juk tai nemažiau svarbu, kaip koks gražus mūsų liaudies padavimas ar kitas kuris tautosakos dalykas.

6. Mūsų paskutinis!

Po šokių buvo lenktynės. Bėgo vyrai 100 metrų. Laukiame, kada praneš bent vieno mūsų bėgiko pavardę, ir negalime sulaukti. Pasirodo, vienam koją ėmusi „skaudėti", o kitas vis dėlto surizikavo bėgti. Laukiame. Pagaliau iššavo. Ne savo balsais ėmė angliškai rėkti savajam bėgikui Amerikos lietuviai, kad nepasiduotų, kad skubėtų. Šie, mat, daugiausia sporto dalykais buvo visą laiką persiėmę. O mes ieškome akimis saviškio, ir nėra! Gi žiūrim — skibena iš paskos! Pasižiūrėjom ir supratom: pertrumpos žirklės, reikia dar keletą metų auginti arba Prokrusto lovoje palaikyti, kad galėtų Olimpijadoje bėgimą laimėti. Na, bet tiek to — guodėme save — jeigu nėra jėgų, tai tebūnie girtini nors geri norai.

Paskutinieji mūsiškiai, žinoma, bėgimo finalą neįėjo. Bet buvo dar visa eilė kitokių sporto rūšių, kur visi pralaimėjusieji ketino atsimušti.

7. Krepšinis ir Lubinas

Kultūringiausias ir gražiausias sporto žaidimas — krepšinis ir tenisas. Olimpijados dalyviai turėjo progos pamatyti pačias silpniausias ir pačias stipriausias krepšininkų komandas. Mūsiškiai žaidė su viena iš silpnesniųjų komandų ir truputį pralaimėjo, bet, kaip paprastai, laimėjo daug katučių ir publikos simpatijų. Musiškiai, esą, labai subtilūs buvę, niekur nieko nepastūmę, kultūringai žaidę.

Gal publika nebūtų tiek domėjusis krepšinio rungtynėmis, jei krepšininkų tarpe nebūtų būvę visų simpatijas laimėjusio Lubino, lietuvio amerikiečio, kuris dabar gyvena Kaune ir kitus moko visokio sporto. Tai didelis, aukštas vyras su tokia pat pasakiškai aukšta žmona, nedaug žemesnis už patį krepšį, į kurį jam nepaprastai lengvai sekdavosi įmesti kamuolį. Ilgas kojas turėdamas, jis nelyginant stirna dviem šuoliais pribėgdavo prie priešingosios pusės krepšio ir iš tolo sušukęs vienam iš savųjų „duok šen"! taip, kad visas stadijonas nuaidėdavo, kaip beregint įbrukdavo kamuolį į skylę. Ir augdavo įmestųjų kamuolių skaičius toje pusėje, kur žaidė Lubinas, geometrijos progresija, o tai pusei, kur Lubino nebuvo, pakakdavo ir paprastos aritmetinės progresijos. Aukštas, liesas, stambių kaulų, gerokai kniubtelėjusia nosimi, iš aukštumo truputį palinkęs, po žaidimų Lubinas ištisos eilės poniučių būdavo vis prašomas autografo. Mat, protarpių metu vaikėzai nešiodavo Lubino šaržą, kurį nusipirkusios poniutės būtinai norėdavo gauti „didžiojo žmogaus" parašą. Ir Lubinas, truputį šypteldamas, patenkindavo prašančiųjų norus.

V. M.

(B. d.)

Sovietų kariuomenė Tolimuose Rytuose

Nors šio mėn. 11 dieną mūšiai tarp Japonijos ir Sovietų Rusijos buvo sustabdyti, bet visas pasaulis ir toliau atsidėjęs seka Tolimųjų Rytų įvykius. Paskutiniu metu buvo susidomėta Sovietų Rusijos Tolimųjų Rytų kariuomene, kuriai vadovauja garsusis maršalas Bliucheris, neseniai pareiškęs, kad japonai klystą manydami, kad turį reikalo su Rusijos 1904/5 metų kariuomene. Apie dabartines Rusijos jėgas Tolimuose Rytuose paduoda įdomių žinių vienas anglų dienraštis „Daily Herald".

Daug kartų rašo „D. H."—1893, 1898 ir 1901 metais, Japonija bandė tartis su caro Rusija.

Leiskite mums tvarkyti Korėją, aiškino japonai, o mes leisime jums laisvai veikti Mandžūrijoje. Abeji turime nesikišti į kits kito planus.

Bet caras nesutiko pasižadėti. Tokiu būdu Japonija atsisakė toliau derėtis ir pradėjo ruoštis karui. Per 1904/5 metų rusų — japonų karą, rusai buvo sumušti.

Tai buvo gera pamoka Sovietų karo vadams, kai jie ėmė kurti naująją Rusijos kariuomenę. Jie pastebėjo, kad Japonija 1905 metais laimėjo labiausia dėl to, kad susisiekimas tarp Europos ir Tolimųjų Rytų Rusijos buvo labai blogas.

Vienų bėgių Transsibiro geležinkelio linija buvo labai plona ir silpna gyvybės linija, neatitinkanti savo uždavinio.

*

Bet, pastebėję šį trūkumą, jie nieko ypatinga nesiruošė daryti, kol 1931 metais japonai įžygiavo į Mandžūriją, o Sovietų slaptoji policija susekė, kad japonai taip pat planuoja prisijungti ir Vladivostoką.

Japonų planai liko neįgyvendinti, nes rusai skubotai atgabeno kariuomenę į Sibiro ir Tolimųjų Rytų postus. Nuo to laiko jie konsoliduoja ten esančias savo pozicijas. Dabar, pagal Sovietų - Mandžūrijos pasienį yra baisiausia toje srityje esanti karo mašina.

Tolimuosiuose rytuose suplaukė ištikimiausios ir stipriausios galingos raudonosios kariuomenės divizijos. Trečdalis Sovietų 1.500.000 ginkluotų jėgų ir 12.000.000 rezervo vyrų yra išsirikiavę prieš japonus.

Po 1931 m. Sovietų karo vadai pradėjo statyti naujos rūšies sustiprinimus prie Mandžūrijos sienos. Pirmiausia reikėjo perkelti didelę kariuomenę į laukinę ir menkai apgyventą teritoriją. Paskiau jiems reikėjo padaryti tą teritoriją galinčia išlaikyti tą kariuomenę.

Naujasis režimas numatė kolonizavimą, industrializavimą ir žemės ūkio išvystymą šimtuose kvadratinių mylių plotų, kurie iki šiol nebuvo liečiami.

Mažiau kaip per dešimtmetį metų gyventojų skaičius pakilo iki 4.000.000 žmonių. Ištisi miesteliai pastatyti vietose, kur anksčiau buvo dykumos. Kalnai nuversti ir nuvežti, kad jų vietoje galėtų išdygti fabrikai, gaminą karo įrankius ir medžiagą.

*

Naujos pramonės centrai, nauji ūkiai visur dygsta. Geležies, plieno, chemikalų, ginklų fabrikai, visi pasiruošę maitinti kariuomenę. Kolektyviniai ūkiai ir maisto produktų fabrikai maitina raudonąją Tolimųjų Rytų kariuomenę ir visus ją tvarkančius.

Susisiekimo sistema dabar labai pagerinta ir, galima sakyti, veikia visiškai gerai.

Nauji keliai nutiesti iki sienos ir nuo sienos. Geležinkelių linijų tinklas praplėstas. Lygiagrečiai su 6.000 mylių ilgumo Transsibiro geležinkeliu eina ir kita linija. Kita ir alternatyvi linija, einanti iš Tolimųjų Rytų į Europos Rusiją, netrukus bus baigta.

Visa tai ruošiama kariuomenei išlaikyti.

Bliucherio kariuomenė, nepriklausoma nuo likusios Rusijos, pati yra padalyta į tris grupes, viena kitai nepriklausomas.

Kiekviena turi savo kolektyvinius ūkius ir fabrikus, kurie gali atlikti visus reikalavimus, nuo duonos iki šovinių. Kiekviena turi savo transporto sistemą, pačios kontroliuoja naujųjų geležinkelių skyrius.

Atkirstos nuo Europos Rusijos ir viena nuo kitos, šios trys atskiros kariuomenės pajėgtų išsilaikyti ir karo metu net kelis mėnesius.

Nenuostabu. Kolosališkieji paruošimai, kuriuos Rusija pradėjo vykdyti nuo 1913 metų, per keturis metus kainavo 2.790.000.000 auksinų įrengti 5.000 fortų pagal Mandžūrijos pasienį.

Tai yra josios Mažino linija kur yra pristatyta apie 6.000 fortų. Tai maži, bet beveik neprieinami, po tris ir keturis greta vienas kito.

Bliucherio kariuomenė galėtų labai vykusiai pasireikšti puldama. Ji yra puikiai mechanizuota ir aprūpinta visais moderniškiausiais karo prietaisais: šarvuotais traukiniais, mechaniškom pabaisom, kurios kasa apkasus pagal visą pasienį nepaprastu greičiu, mechanizuota lauko artilerija, milžiniškais patrankoms vilkti traktoriais, plaukiančiais šarvuočiais ir įvairiausių rūšių tankais.

Sakoma, kad pasienyje iš viso yra 2.000 tankų ir apie 1.000 šarvuočių.

Gana atokiau nuo pasienio yra pastatyti aerodromai, kuriuose yra apie 2.000 lėktuvų.

Vladivostoko uoste yra ištisas laivynas povandeninių laivų, kuriuos čia gabeno geležinkeliais išardytus. Dabar juos jau stato ten esančiuose dideliuose fabrikuose.

Japonija tėra tik per 400 mylių (640 kilometrų) nuo Vladivostoko. Tie lėktuvai galėtų bombarduoti Japonijos miestelius ir grįžti atgal per kelias valandas. Tie povandeniniai laivai, kartą paleisti Joponijos jūroje, galėtų visai lengvai sudoroti japonų laivininkystę.

Bet Vladivostoko uoste esantieji povandeniniai laivai ir kalnuose paslėptieji lėktuvai nesijaustų taip saugiai, jei strateginės tvirtovės, kaip Čankufengas, paskutinio „incidento" scena, būtų japonų kontroliuojamos".

Gal čia paduotos žinios yra kiek ir perdėtos, tačiau jos rodo, kad šiuo metu Sovietų Rusijos armija Tolimuose Rytuose iš tikro yra didelė galybė, su kuria pradėti karą japonai pabijojo ir nusileido.

KORESPONDENCIJOS

Daugėliškis. Jau antri metai kaip veikia lietuvių kooperatyvas-krautuvė. Ant durų kabojo šildas su lenkišku ir lietuvišku užrašu. Nesenai vietos policija liepė užtepti lietuvišką užrašą. Bendrovės valdyba noromis nenoromis tą įsakymą išpildė. Užrašas yra užteptas dažais, bet lietuvio širdyje jis užrašytas dar giliau. Reikėtų dėl užrašo kreiptis aukščiau ir nurodyti daromoji skriauda. Vyresnieji už sauvaliavimą nepaglostys.

Daugėliškio apylinkėje yra daug studentų, mokytojų ir šiaip inteligentiškų žmonių. Tuo tarpu nesusiranda žmogaus, kuris apie viską praneštų laikraščiams. Kiek čia pridaroma vietoje savavaliavimų, visai nesuderinamų su įstatymais, kiek tenka nuo jų kęsti, o retai kada rašoma spaudoje. Netgi apie retai vaidinamus lietuviškus vakarus neparašoma korespondencijos (pv. įvyko vaidinimas liepos 31 dieną, nieks laikraštyje nesuminėjo). Gerai sviediniu mėtyti iš vienos pusės tinklo į kitą, bet su saiku. Pamiršti taip svarbias pareigas — savo laikraščių informavimą, — yra nedovanotina kaltė. *Kariūnas.*

Aučinos. Švenčionių valsč. ir apskr. *Gražiai pasilinksmino. Reikia šviestis.* Rugpiūčio 7 d. šio kaimo lauke, prie ežero, jaunimas susirinkęs iš Aučinų, Žukų, Činčikų, Bajorų ir kitų vietų smagiai praleido šventadienį. Lietuviškos dainos skambėjo iki vakaro, smagiai pliuskeno valtys ežero paviršiuje. Pakrantėje vieni žaidė sviediniu—tinklainį, kiti ėjo tautiškų žaismų ir šoko. Tą dieną tikrai visiems buvo jauku. Senesni žmonės buvo atėję pažiūrėti pavyzdingai žaidžiančio jaunimo. Tuo tarpu patys žaidžiantieji parodė daug susipratimo.

Deja, ne viskas čia sekasi. Šių apylinkių kaimiečiai dar menkai rūpinasi savišvieta. Šiaip Vilniaus krašto lietuviškieji kaimai prenumeruoja po daugelį laikraščių, tuo tarpu čia — vos vienas kitas. Bajorų kaime yra 37 ūkininkai, o 1 ūkininkas skaito lietuviškus laikraščius. Aučinų kaime skaito 3 ūkininkai iš 11 šeimynų. Kai kur vienas brolis prenumeruoja ir skaito laikraštį, o visi kiti ir nepažiūri į tą pusę. Vyrai, vyrai! Jūs esate tamsūs lyg nuodėguliai, bet kaip gaila, kad bus tamsūs ir jūsų vaikai. Kas šiandien neskaito savo spaudos, iš skurdo nesugebės išsirutuliuoti. Laimė, kad dar yra gerokai apsišvietusių valstiečių, kurie traukia savo aklius prie šviesos.

Iki šių metų Ančinose veikė lietuviška mokykla ir sėkmingai kovojo su tamsa. Žmonės labai gaili, kad mokykla prieš jų norą likviduojama. *K. U.*

Švenčionėliai. Šiais metais mūsų apylinkės jaunimas yra susimėjęs sportu ir išvykomis. Nėra to šventadienio, kad nebūtų kur nors rengiama išvyka. Susirinkę vieni sportuojasi, kiti dainuoja, žaidžia ir t.t. Čia pasižymi Švenčionėlių, Miežionėlių, Dotinėnų, Jankaučiznos ir kitų kaimų jaunimas. Pereitą sekmadienį visi susirinkę buvo į vadinamąją Dargutės mišką, kur įtaisyta yra Miežionėlių sporto aikštė. Žinoma, tą dieną miežionėliškiai susigrūmė tinklasviedžio su dotinėniškiais. Laimėjo Dotinėnai 2:1. Pažymėtina, kad mergaitės neatsilieka nuo vyrų. Rugtynėse Miežionėlių partijoje dalyvavo keletas mergaičių.

Rugpiūčio 7 d. visi susirinko Kumpinių miške, kur tam tikras plotas dotinėniškių pavestas vien tik sportui ir jaunimo pramogoms. Ten be tinklinės yra įruošta vieta krepšiniui, šokimui, o žiūrovams yra padaryti suoleliai. Šį kartą miežionėliškiai su dotinėniškiais irgi grūmėsi tinklinio. Laimėjo ir šį kartą Dotinėnai: pirmą kartą 15:13, antrą kartą 1:15 ir trečią — 15:5; santrauka – 2:1.

Tenka dar pažymėti, kad miežionėliškiai ir dotinėniškiai pasižymi dainomis; dainuoja kaip mergaitės, taip ir berniukai. Jeigu kur nors sueina, laukai nuo jų dainų net skamba. *Ž—tas.*

Dievieniškis, Ašmenos apskr Šiais metais Dieveniškio valsčiaus gyventojai lietuviai norėjo leisti savo vaikus į Vytauto D. gimnaziją Vilniuje. Prieš įstojant reikia išsiimti iš vietinio valsčiaus „deklaracija", kad tėvai nuolat vartoja lietuvių kalbą. Tokios „deklaracijos" stengėsi šie Dieveniškio valsčiaus lietuviai gyventojai: Stasys Kazlauskas iš Pagaujienų kaimo, Feliksas Kakareka ir Agota Biaiga iš Dieveniškio miestelio. Nė vienas jų negavo tokios „deklaracijos" ir negalės savo vaikų mokinti lietuvių gimnazijoje, nors kai kurie buvo tuo reikalu net Storastijoje.

Dieveniškio lietuviai gyventojai turi vargo ir su paštu. Į Dieveniškio paštą ateina per 50 egz. „Aido", o iš pašto gauna tik 10; kur kiti dingsta, niekas nežino. Kiek buvo prašyta, klabenta pas pašto vedėją Joachimą Zajeko, bet nieko nelaimėta. Pašto vedėjas aiškinasi, kad toks laikraštis neateinąs. Iš kitų reikalaujama parodyti kvitus, kad yra apmokėję prenumeratą; mat, šie drąsesni ir sakosi buvę „Aido" administracijoje ir sužinoję, kad laikraštis jiems siunčiamas.

„Aido" 27 ir 29 numeriuose buvo rašyta, kad Ašmenos apskritis yra įtraukta į pasienio juostą ir kad kai kurie tremtiniai lietuviai turėjo išvažiuoti kitur. Buvo likę tik pora tremtinių, kurie kreipėsi į Viln.-Trakų Storastiją su prašymais palikti juos vietoje. Ir jie rugpiūčio 7 d. gavo įsakymus per 7 dienas išsinešdinti iš Ašmenos apskrities.

Tremtinių būklė nepaprastai sunki. Čia būdami, jie išsinuomojo po sklypą žemės, kad žiemai turėtų bent bulvių. Dabar visa jie turi palikti. Ką valgys jie svetur, sunku ir pasakyti. *Vietinis.*

Bucvidonys. Viln.-Trakų apskr. *Laidotuvės.* Šiomis dienomis mirė pavyzdingas jaunuolis Pranas Keršys, turėdamas 21 m. amžiaus. Vietos jaunimas su vainikais velionį atlydėjo į Valkininką. Vietos klebonas kun. Abaravičius pasitiko ir po pamaldų palaidojo. Visas kaimas nulydėjo į kapines ir su ašaromis akyse apipylė žemele. Tebūna ji jam lengva!

Pranas Keršys mirė nuo sumušimo per vestuves Jakėnuose. Liko sena motina — našlė ir 12 metų broliukas. Abudu sunkesniam darbui netinka. Sunku bus jiedviem dabar gyventi. Štai ką gali padaryti degtinė! *Vanagėlis.*

Nevašiai. Švenčionių apskr. *Nyksta lietuviškos mados.* Pas mus šią vasarą pradėjo plisti nelietuviška rūbų mada, daugiausia tarp mergaičių. Viena kita jau pradėjo dėvėti kažkokius pirktinius žydiškus skarmalus: sukneles su uodegomis, kepures su ragais, o sijonai dar kitoki. Šventadienį visi į jas tik žiūri, tik pirštais bado. O dar taip neseniai tos pačios merginos puošėsi lietuviškais rūbais ir kiekvienam malonu buvo į jas pažiūrėti Kartu su mada atsirado ir kitokių negeistinų papročių. Mažą garbę duoda ragai ir uodegos, tad reikėtų susiprasti ir svetimybes mesti. *r. r.*

Svilionys, Švenčionių apskr, *Prenumeruoja ir skaito laikraščius.* Į mūsų kaimą ateina gana didelis laikraščių skaičius. Šiuo metu eina 18 egz. „Aido", 6 egz. „Viln. Žodžio", 2 egz. „Vilniaus Aušros", 1 egz. „Lietuviško Baro", 3 egz. „Saleziečių Žinių" (iš Italijos), 2 egz. „Išvien" (iš Argentinos), 2 egz. „Lietuvių Balso" (iš Latvijos), seniau ateidavo 17 egz. „Jaunimo Draugo" (jojo vieton apsilanko vienkartiniai leidiniai!— irgi 17). Kaip matome, į Svilionis ateina 50 egz. lietuviškų laikraščių, kurių visi laukia su nekantrumu, ypač dabar, kai paaštrėjo santykiai tarp Sov. Rusijos ir Japonijos. Dabar svilionietis galima rasti pašte trečiadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais.

— Per rugiapiūtę piovėjui čia mokėjo po 4 auks. į dieną, su savo valgiu — 4,50 auks. Dabar darbininkui mokama po 3 auks. ir jų trūksta. Iš kitur atvažiavę pasisamdyti išvyksta be nieko. *Šarūnas.*

VILNIAUS KRONIKA

Bendrabučiams išlaikyti reikalauja garantijų

Nuo 1937 metų lapkričio mėn. pradžios Lietuvių Labdarybės Draugijos visą turtą ir jos išlaikomus bendrabučius tvarko valdžios paskirtas kuratorius, o paskutiniu metu likvidatorius J. Švedas. Teko patirti, kad šiomis dienomis jisai pranešė buvusios Draugijos valdybos nariams apie bendrabučių išlaikymo sąlygas: likvidatorius J. Švedas pareiškė, kad bendrabučiai galės veikti, jei jiems valdybos nariai parūpins reguliariai nustatytu terminu lėšų. Be to, pareiškė, kad lėšų parūpinimas turįs būti užtikrintas nejudomybe. Vadinasi, maža to, kad visa Draugijos nejudomybė yra likvidatoriaus žinioje; reikalaujama užstatyti ir paskirų asmenų nejudomybė, kuria neva tai būtų užtikrintas lėšų bendrabučiams gavimas.

×

Garantijos pareikalavo ir Vilniaus „Ryto" kuratorius, kad lėšų turėtų ir Vytauto Didžiojo gimnazija. Gimnazijos direktorius bene tik užtikrino, kad gimnazija turėsianti lėšų, kaip ir turėjusi iki šiol.

Galutinai laimėta byla dėl memorialo

Šiomis dienomis visi pasirašiusieji 1937 metais vasario 24 dieną memorialą gavo pranešimus, kad Aukščiausis Teismas Varšuvoje nesvarstė Vilniaus Apygardos teismo prokuroro kasacijos, nes vyriausias prokuroras atsisakė kasaciją remti. Tuo būdu ši byla yra galutinai pabaigta. Plačiau apie tai rašome kitoje šio numerio vietoje.

„Plikieji Didvyriai" kaipo lektūra

Šiomis dienomis gavome Marijanopolio kolegijos (Jungtinėse Amerikos Valstybėse) jos katalogą ir programą. Knyga papuošta gausiomis iliustracijomis iš kolegijos gyvenimo ir taip pat trumpai atpasakota šios vienintelės Jungtinėse Amerikos Valstybėse aukštosios lietuvių mokyklos istorija. Antroje knygos dalyje paduota mokslo programa su nurodymu, kokie yra vartojami vadovėliai ir veikalai.

Trečiame kolegijos kurse tarp kitų veikalų, kaipo lektūra, paduota ir R. Mackevičiaus apysaka „Plikieji Didvyriai".

Vienkartinis leidinys.

Šiomis dienomis išėjo iš spaudos jaunimo reikalams skiriamas vienkartinis leidinys „Mūsų Gyvenimas". Naujai išėjęs iš spaudos leidinys, kaip ir anksčiau išleisti, yra gausiai iliustruotas.

„Mūsų Gyvenimo" redaktorius yra K. Blaškauskas.

„Varpo" choristų žiniai

„Varpo" choro vedėjas prašo mus pranešti, kad yra gautas leidimas vykti chorui į Lietuvą.

Tuo tikslu visi choristai ir kandidatai, norį nuvykti į Lietuvą, turi įsigyti tam tikrus dokumentus. Smulkiau galima sužinoti pas choro vedėją J. Sinių.

Vaivada išvyko atostogų

Vilniaus vaivada pulkininkas L. Bociański išvyko kelioms savaitėms atostogų, kurių metu vaivados pareigas eis vicevaivada p. Rakovskis.

Rusų dienraščio jubiliejus

Šio mėn. 14 dieną Vilniaus rusų dienraščio „Ruskoje Slovo" išėjo jubiliejinis 2.000 numeris.

„Ruskoje Slovo" leidžiamas kaip atskiras dienraštis, kurio pavadinimą pakeitus į „Naše Vremia" leidžiams šiuo pavadinimu dar antras dienraštis su Rygos rusų dienraščio „Sevodnia" kaipo priedu.

Tolimesnis komendantų degredavimas

Be mūsų laikraštyje minėtų pirmininko K. Stašio ir direktoriaus M. Šikšnio, kurie miesto valdybos buvo atleisti nuo dujinės apsaugos komendantų pareigų, šiomis dienomis ir M. Šlapelytė gavo miesto valdybos pranešimą, kad ji taip pat atleidžiama nuo tokių pačių pareigų.

Redakcijos atsakymai

Ak. Ačiū už atsiųstą žinią. Bus įdėta, kito anksčiau atsiuntusio, korespondencija. Prašome rašinėti ir atvirute su savo slapyvarde. Tik svarbesnes žinias gal bus ne visai patogu...

Lietuva dalyvaus Pasaulinėje olimpijadoje Suomijoje

Kas ketvirti metai, kiekvieną kartą kitoje valstybėje, įvyksta pasaulinės sporto olimpijados. Ateinančius olimpinius žaidimus 1940 metais buvo apsiėmusi suruošti Japonija Tokijo mieste. Kai kilo japonų-kinų karas, kai kurių kraštų sportininkai pareiškė, kad jie nevyks į pasaulinę olimpijadą Japonijoje, jeigu dar nebus garbingai pasibaigęs japonų karas su Kinija.

Japonai, matydami beužsitęsiantį karą, atsisakė 1940 metais ruošti pasaulinę sporto olimpijadą. Tada buvo pasiūlyta olimpijadą suruošti Suomijai. Suomija su džiaugsmu apsiėmė olimpijadą suruošti.

Lietuvos sportininkai nė nesvajojo vykti į pasaulinę olimpijadą Japonijoje, nes tai begaliniai tolima kelionė. Dabar, kai olimpijada ruošiama Suomijos sostinėje Helsinky, daugelis Lietuvos sportininkų norėtų joje dalyvauti. Suomija iš Lietuvos lengvai pasiekiama. Galima plaukti laivu iš Klaipėdos į Helsinkį, arba traukiniu per Latviją ir Estiją. Kelionė netolima ir nebrangi. Jeigu nedalyvauti olimpijadoje, tai bent pasižiūrėti pasaulinės olimpijados iš Lietuvos žada vykti į Suomiją daugelis sportininkų ir ne sportininkų.

Dabar eina gyvos kalbos, mintimis pasikeitimas apie dalyvavimą pasaulinėje olimpijadoje. Lietuvos tautinė olimpijada parodė, kad lietuviai sportininkai kai kuriose sporto šakose jau yra artimi pasaulinio masto rekordams. Taigi, jeigu iki 1940 metų dar būtų gerai pasiruošta, tai gal pavyktų vienoj—kitoj sporto šakoj užimti gana garbingą vietą.

Vengrijos regento kelionė į Berlyną

Spaudoje paduodama žinių, kad netrukus Vengrijos regentas (karaliaus pavaduotojas) Horty vyksiąs į Berlyną, kur jis bus iškilmingai sutiktas.

Šiai Vengrijos regento kelionei priduodama didelės politinės reikšmės, nes tuo būdu bus dar vienas įrodymas, kad Vokietijos įtaka Vengrijoje yra stipri. Be to, rašant apie šią kelionę nurodymą į vieną įdomią aplinkybę.

Būtent, viešint regentu Horty Berlyne, kancleris Hitleris iškilmingai pareikš, kad Vokietija pripažįsta dabartines Vengrijos sienas. Hetleris panašų gestą padarė Italijos atžvilgiu, kai vokiečių kariuomenė užėmė Austriją, o dabar pripažins ir Vengrijos sienas.

Japonai ir rusai pabaigė karą

Ir pasirašė paliaubas

Rugpiūčio 11 d. iš ryto abi pusės buvo pradėjusios kautynes. Pirmieji pradėjo pulti rusai. Jų apkasai vietomis buvo jau taip arti japonų apkasų, kad vieni kitų kalbas galėjo girdėti. Ir staiga vidudienį abiejų pusių pozicijose pasigirdo trimitai, kuriais buvo įsakoma nutraukti mūšį. Kautynės nutilo, prasidėjo paliaubos.

Per visą laiką Maskvoje ir Tokio ėjo diplomatų derybos. Rugpiūčio 10 d. Japonijos ambasadorius Maskvoje kartą apsilankė pas komisarą Litvinovą ir pasiūlė susitaikyti. Po trumpų derybų šį kartą Litvinovas nusileido ir pasiūlė tokias susitaikymo sąlygas:

1) Japonijos ir Sov. Rusijos kariuomenės tuojau nutraukia karo veiksmus ir pasilieka tose vietose, kuriose jos buvo rugpiūčio 11 d. 12 valandą;

2) Komisija sienai išvesti ginčytinose vietose bus sudaryta iš 2 rusų ir 2 japono ir mandžiūro ir 1 arbitro, pakviesto iš neutralios valstybės;

3) Ta komisija turės remtis sutartimis ir žemėlapiu, kurie sudaryti buvo prieš ,0 metų tarp Kinijos ir Rusijos.

Japonijos atstovas nesutiko įsileisti komisijon arbitro ir pasiūlė iš savo pusės, kad komisija remtųsi taip pat dokumentais, kuriuos turi japonai ir mandžiūrai. Litvinovas japonų pasiūlymus priėmė.

Rugpiūčio 11 d. vakarą susitiko japonų ir Sov. Rusijos kariuomenių atstovai netoli Čangkufengo ir aptarė sąlygas paliauboms išlaikyti.

Paliauboms prasidėjus

Žinia apie paliaubas padarė visiems gilaus įspūdžio. Londone ir Paryžiuje ta žinia sukėlė nemažą džiaugsmą, Berlyne ir Ryme tokio džiaugsmo neteko pastebėti. Visose biržose prasidėjo ramesnė nuotaika.

Tuojau pradėta ieškoti priežasčių, kurios privertusios abi puses nusileisti ir ginčą baigti derybų keliu.

Vokiečių šaltiniai nurodo, kad Litvinovą privertė nusileisti marš. Vorošilovas, o šis tai padarė po to, kai gavo neramių žinių iš Tolimųjų Rytų iš politinių komisarų. Tie komisarai pranešė, kad S. Rusijos kariuomenė dezorganizuota (per nuolatines „čistkas" sušaudyti gabiausieji kariuomenės vadai ir organizatoriai—Tuhačevskis, Putna, Uborevičius ir kiti) ir nesugebės kariauti su japonais ir kad kareiviai ir kareiviai, iš tikrųjų, ištisais būriais bėga priešo pusėn. Šios žinios bene taip paveikusios Sov. Rusijos vairuotojus, kad jie nutarė nusileisti japonams.

Japonai taip pat nenorėjo šiuo metu pradėti naujo karo. Jie norį pirma pabaigti su Kinija, kiek atsikvėpti ir tik po to imtis už rusų.

Taigi, tenka laukti, kad po kurio laiko nesusipratimai tarp japonų ir rusų galėsią iškilti su dviguba jėga.

KARAS KINIJOJE

Kiniečiai smarkiau priešinasi

Japonai per ginčą su Sov. Rusija buvo bent kiek nutraukę plūdimą Kinijos gilumon, į Hankau. Kai japonai atsipeikėję vėl pradėjo žygį į Hankau, jie sutiko daug didesnį pasipriešinimą. Aplamai, kiniečių pasipriešinimas vis labiau stiprėja, nes japonai, besilinkdami toliau, sutinka anksčiau pastatytus aplink Hankau sustiprinimus.

Šiuo metu smarkios kautynės eina Mėlynosios (Jangtse) upės pakraščiais į vakarus nuo Kiukiango miesto. Tai antrasis šiame kare mūšis, kuris galima palyginti su mūšiu prie Geltonosios upės. Nuo šio mūšio pareisiąs ir Hankau likimas.

Hankau evakuavimas jau pabaigtas. Valstybės įstaigos jau perkeltos toliau į vakarus į Čingkingą, o gyventojai išsislapstė į kitus miestus, kur saugiau ir kur rečiau pasirodo japonų lėktuvai. Japonai, tenka priminti, uoliai bombarduoja ne tik Hankau, bet ir kitus miestus, pridarydami didelių nuostolių ir ramiems gyventojams.

KARAS ISPANIJOJE

Gen. Franko vėl ima viršų

Vyriausybininkai pastaruoju metu, kaip žinome, buvo nepaprastai veiklūs. Jų kariuomenė persikėlė per Ebro upę ir sutrukdė nacionalistų žygį į Valenciją. Kai nacionalistai juos čia nugalėjo ir pradėjo stumti atgal už Ebro, vyriausybininkai pamėgino pulti į vakarus nuo Teruelio ir iš Katalonijos persikelti per Segre upę. Žygis per Segre jiems geriau nusisekė: persikėlusi kariuomenė netikėtai užklupo nacionalistus ir privertė jų vadovybę burti jėgas naujoje vietoje ir nutraukti valymo darbą prie Ebro. Dabar vyriausybininkai prie Ebro ir Segre upių atmušti, sulaikyti ir nacionalistai pradeda atgauti prarastas vietas ir vėl imti viršų.

Šiuo metu nacionalistų dėmesys nukreiptas daugiau į Estramaduros frontą. Čia gen. Liano vedama kariuomenė pralaužė antrąjį vyriausybininkų frontą keliose vietose ir veržiasi į rytus. Jos laimėjimo neneigia ir patys vyriausybininkai ir savo pranešimuose prisipažįsta, kad jie priversti buvo užimti naujas pozicijas toliau į rytus.

Nacionalistų lėktuvai, kaip paprastai, bombardavo po kelis kartus Valenciją ir kitus vyriausybininkų miestus.

Karui galo vis dar nematyti

Šį pavasarį po nacionalistų laimėjimų Katalonijos fronte buvo tikėtasi, kad naminis karas dar šį rudenį bus pabaigtas. Karo užbaigimu daugiausia rūpinasi Anglija. Parama, kurią gavo vyriausybininkai per Prancūziją ir iš Prancūzijos, visus Anglijos planus sugriovė. Italija taip pat paskubėjo su pagalba nacionalistams, gen. Franko iki šiol vilkino su atsakymu į Nesikišimo Komiteto pasiūlymus dėl savanorių atšaukimo, aplamai, iš visko matyti, kad karas Ispanijoje dar ilgesnį laiką užtruksiąs. Anglija šiuo metu spiria Prancūziją ir Italiją griežčiau laikytis nesikišimo principo, tačiau jos premjero Čemberleno pastangos, kaip matome, neduoda pageidaujamų pasekų: karas šiais metais greičiausiai dar nebus pabaigtas.

Įvairumai

Kelionė aplink pasaulį per abu ašigalius

Suėjo metai, kaip Sovietų lakūnai Gromovas, Jumaševas ir Danilinas buvo nuskridę į Jungtines Valstybes per Šiaurės ašigalį. Jie išskrido iš Maskvos ir nusileido San-Džasinte, padarę 10.148 kilometrus oro kelio.

Ryšium su išgarsėjusio skridimo metinėmis, Sovietų laikraščiai įdėjo lakūnų straipsnius ir atsiminimus.

Lakūnas Gromovas rašo:

— Mes, žinoma, nenurimom po pernykščio laimėjimo. Studijuodami tometinių skridimų problemą, mes priėjom išvadų, kad galima pastatyti tokį lėktuvą, kuriuo pasiektų sumušti visus tolumo rekordus, skrendant uždara kreiva, laužtine ir tiesia linija, nepapildant degamosios medžiagos atsarga ir nenusileisdamas.

Galima skristi ir mūsų senuoju keliu — iš Maskvos per Šiaurės ašigalį į Kaliforniją ir, nenusileisdamas ir nepapildant degamosios atsargos, grįžti atgal į Maskvą. Tektų skristi 25.000 kilometrų. Lėktuvas turėtų laikytis 8 — 10 tūkst. metrų aukščiau žemės. Tada galima būtų išvengti lėktuvo apledėjimo.

Dar įdomiau būtų skristi aplink žemės rutulį per abu ašigalius. Tektų skristi 40.000 kilometrų.

Mūsų bandymas sako, kad visi tolumos skridimai ateityje bus daromi stratosferoje, t. y. aukščiau 8 — 10 tūkstančių metrų.

Tada meteorologinės sąlygos taip jau nebevaržys lakūno.

Mes manom, kad kova pasaulinio tolumo rekordo vyks stratosferoje.

Liūdnas kanclerio Šušnigo likimas

Paryžiaus politiniai ir visuomeniniai sluoksniai nesiliovė ligi šiol domėjęsi buvusios Austrijos kanclerio Šušnigo likimu. Pastarosiomis dienomis šis domėjimas dar labiau pagyvėjo, nes apie buv. kanclerio likimą pasklido įvairių gandų. Paryžiaus laikraščiai Vienos korespondentai dažnai kartas nuo karto praneša naujų smulkmenų iš Šušnigo gyvenimo.

Šiomis dienomis „Paris Soir" Vienos korespondentas atsiuntė savo laikraščiui pasikalbėjimą su vienu žinomu hitlerininkų veikėju, kuris laikraštininkui pareiškė, jog Vokietijos vyriausybė po ilgo svyravimo nutarė Šušnigo teismui neatiduoti, nes visi jam prikišami kaltinimai pagaliau pasirodė labai silpni.

Ta proga korespondentas teikia žinių ir apie tai, kaip dabar gyvena buvusis kancleris. Esą, Šušnigas gyvenąs „Metropolio" viešbuty, į kurį jis buvo pervežtas iš Belvederio pilies. Iš „Metropolio" Šušnigui išeiti niekur neleidžia. Kas savaitė vieną kartą jis gauna leidimą pasimatyti su sūnum ir vieną kartą kas dešimt dienų su žmona. Ir vienas, ir kitas jo aplankyti ateina į viešbutį.

Korespondentas tvirtina, kad buv. kanclerio sveikata pastaruoju laiku žymiai pablogėjusi. Vienoje kas keinta diena apie Šušnigo likimą pasklinda vis nauji gandai. Buvusieji jo, kanclerio, gydytojai sako, kad jis pastaruoju laiku pradėjęs gerti, tačiau draugai tas žinias griežtai paneigia; jie sako, kad Šušnigas po trūputį nuodijamas stipriais narkotikais — „skompolaminu", kuris ypač palaužia žmogaus valią.

Baigdamas savo reportažą, laikraštininkas rašo, kad kiekvieną kartą Šušnigas savo žmonai, išeinančiai po vizito, pareiškia vieną ir tą pačią mintį:

— Aš žinau, kad iš šito kambario gyvas neišeisiu...

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas.

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.